

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

Multa facit iracundia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

butas lapideas scriptas digito dei: z confregit eas ad radicem montis. Arripensq; vitulum quem fecerant combussit z contriuit vsq; ad puluerem que sparsit in aquam z dedit ex eo poruz filijs israel. Deinde dixit: Si quis est de mini iungatur mihi. Congregati sunt ad eum omnes filij leui/ quib; ait: Ponnat omnis vir gladium super femur suu. Ite z redite de porta vsq; ad portam per medium castrorum z occidat vnusquisq; fratrem suum z amicum z proximum suum/ feceruntq; filij leui iuxta sermonem Moysi: cecideruntq; in die illo quasi viginti tria milia hominum. Hora q; vindicta siue ira quam ostendit Moyses faciens occidere tot milia hominum in vltionem sceleris laudatur ab omnibus doctoribus catholicis. Unde diuus Hieronymus loquens de h factu Moysi ad Thesiphontez vrbicu in epistola que incipit: Presumptione meam excusare conaretur/ dicit sic: Phinees filijq; leui gratiam dei humana cede z suorum partecidio meruerunt. Idcirco scire debes fm Thomam in. ij. ij. q. cly. ar. ij. q. ira notat quandam passionem: Passio autem appetitus sensitui in tantum est bona in quantum a ratione regulatur: si autem ordinem rationis excludat est mala: Ordo autem rationis in ira potest attendi/ quantum ad duo. Primo quidem quantum ad appetibile in quod tendit quod est vindicta. Unde si aliquis appetat q; fm ordinem rationis fiat/ vindicta est laudabilis ire appetitus: z vocatur ira per zelum. Si autem aliquis appetat q; fiat vindicta qualitercunq; contra ordinem rationis. Pura si appetat puniri eum qui non meruit/ vel vltra q; meruit/ vel etiam non fm legitimum ordinem/ vel non propter debitum finem: qui est conuersatio iusticie z correctio culpe: erit appetitus ire viciosus: z nominatur ira per vicium. Alio modo attenditur ordo rationis circa iram quantum ad modum irascendi/ vel scz motus ire non immoderate feruescat/ nec interius/ nec exterius: quod quidem si pretermittatur non erit ira absq; peccato etiam si aliquis appetat iustam vindictam. hec Thomas. Qua sententia datur intelligi: q; ille qui punit aliquem/ debet exequi rationem punitionem cum compassione/ aliter peccat: Ideo non licet fratri aliquem punire eo q; compari tunc non potest. Unde Marcus Tullius in primo lib. de officio. dicit sic: Prohibenda est autem ira maxime in puniendo. Propterea refert idem Tullius z pariter diuus Hieronymus: q; Archira tarentinus recte laudatur qui cum villico suo iratus esset/ dixit ei: O infelix iam te (inquit) occiderem/ nisi iratus essem. Videmus ad sensum: q; si cecus aliquis vadat impetuosum: modicum impedimentum facit eum ruere. Sic pariter homo iratus dum ab ira agitur est quicquid occurrit inuadit. Unde talis similis est vrsulo qui quando infestatur ab vno/ ipse ex ira surgit in illum: Si autem superuenit alius infestans eum/ dimittit primum z inuadit secundum. Sic pariter de homine irato. Nam si aliquis dum irascitur velit se opponere z ipsum reprehendere: si postmodum alius accedat tunc dimittit primum z aggreditur secundum: Sicut constat de quodam rustico/ qui dum irasceretur cum alio rustico: vxor sua voluit pacem componere inter eos/ sed rusticus dimisso illo/ sustinguit vxorem suam. Ex dictis patet qualiter ira tollit misericordiam z compassionem.

Dulcia facit iracundia.

Quinto quot et quanta mala facit iracundia in homine/ pulcre ostendit Gregorius in. v. libro Moralium cap. xxxj. vbi sic dicit. Quanta ergo sit iracundie culpa pensamus: per quam dum mansuetudo amittitur superne imaginis similitudo viciat. Per iram sapientia perdit ut quid vel quomodo agendum sit omnino nesciatur/ sicut scriptum est: Ira in sinu stulti requiescit: quia nimis in intelligentie luce subtrahit eum mentem permouedo confundit. Per iram vita amittit: est sapientia teneri videat/ sicut scriptum est: Ira perdit

De peccato

Nota.

etiam prudentes: qz. s. confusus animus nequaquam replet: etiam si quid intellectu
gere prudenter valet. Per iram iusticia relinquuntur sicut scriptum est: Ira viri in
sticia dei non operat: qz dum perturbata mens iudicium sue rationis exasperat
rat omne quod furor suggerit rectum putat. Per iram gratia vite socialis amittitur
sicut scriptum est: Noli esse assiduus cum homine iracundo: ne ducas semitas
eius et sumas scandalum anime tue: quia qui se ex humana ratione non tempe
rat necesse est ut bestialiter solus vivat. Per iram concordia rumpitur sicut scri
ptum est: Vir animosus parit rixas: et vir iracundus effundit peccata. Iracun
dus quippe peccata effundit: quia etiam malos quos incaute ad concordiam
prouocat/peiores facit. Per iram lux veritatis amittitur sicut scriptum est:
Sol non occidat super iracundiam vestram: quia cum menti iracundia con
fusionis tenebras incutit: hinc deus radium sue cognitionis abscondit. Per
iram spiritus sancti splendor excluditur: quo contra luxuriam verustam translatio
nem scriptum est: Super quem requiescit spiritus meus nisi super humilem et que
tum et trementem sermones meos. Cum enim humilem diceret/ quietum pro
tinus adiunxit. Si ergo ira quietem mentis subtrahit suam: sancto spiritui ha
bitatione claudit. Hec omnia Gregorius. Ex hac aurea sententia Gregorii
datur intelligi quanta mala iracundia facit: ideo merito a cunctis sapientibus
detestatur. Unde Marcus Tullius in epistola ad Quintum fratrem suum/ parum
ante finem epistole/ que incipit: Marcus Quinto: dicit sic: Difficile est muta
re animum si quid est penitus instrictum moribus id subito euellere. Sed te illud
admoneo ut si hoc plene mutare non potes quod ante occupatur animus ab
iracundia/ quod prouidere ratio potuit ne occuparetur: ut te autem componas:
quotidie meditare resistendum esse iracundie. Cumque ea maxime animum moue
ar. tamen ibi esse diligentissime linguam continendam. Que quidem mihi vir
tus non interdum maior videtur quam omnino non irasci. Nam illud est non so
lum grauitatis: sed nonnunquam etiam lenitudinis. Moderari vero et animo et
oratione: cum sis iratus: aut etiam tacere et tenere in sua potestate motum ani
mi et dolorem: etsi non est perfecte sapientie: tamen non est mediocriter ingenij
Hec Tullius. Iterum Marcus Tullius in primo libro officiorum ait: Fortis
pro animi et instantis est: non perturbari in rebus aduersis. Et in secundo libro. de offici
eius ait: Multo maiora opera sunt animi quam corporis: sic he res quas ingenio ac
ratione prosequimur grauiiores sunt quam ille quam viribus. Et in secundo libro. de senect
ute idem sic ait: Non viribus aut velocitatibus/ aut celeritate corporum res
magne gerunt: sed consilio auctoritate et sententia. Lactantius quoque in primo
lib. diuinarum institutionum. ca. ix. ubi loquitur de hercule/ dicit sic: Animum vin
cere: iracundiam cohibere: fortissimum est. quod ipse scilicet Hercules non fecit unquam: nec
potuit: hec qui facit non modo ego eum cum summis viris comparo: sed similes
deo iudico. Et ite in eodem capitulo ira subiungit: Non enim fortior putandus
est qui leonem quam qui violentam et in seipso inclusam feram superat iracundiam: aut qui rapa
cissimas volucres deicit quam qui cupiditates auarissimas coercet: aut qui amazo
nem bellatricem quam qui libidine vincit pudoris et fame debellatricem: aut qui simum de
stabulo quam qui vitia de corde eiecit: que magis sunt perniciosa: quam domestica. et propria
malasunt quam illa que vitari poterant et caueri: ex quo fit ut ille solus vir fortis debe
at iudicari qui temperat et moderat et iustus est. Hec Lactantius. Et sic Boet
etius in. iij. lib. de consol. metro. v. dicit sic.

Magis
tus non
irasci.

Qui se volet esse potentem
Animos domet ille feroces
Nec victa libidine colla
Fedis submitrat habentis
Etiam licet iudica loque.

Tollis: tua fura tremiscat
 Et seruat vltima tile
 Tamē atras pellere curas
 Miserasq; fugare q̄relas.
 Nō posse/ potētia nō est.

Hec Boetius.

Et Cassiodorus sup illud David: Irascimini z nolite peccare/ ait: Delictor est qui vincit iram/ q̄ qui capit ciuitatem. Et Seneca in lib. de ira inquit: Iracundiam qui vincit/ hostem superat maximū. Iratus etiam factus consiliū putat. Etiam diuus Hieronymus super illud Proverb. xxix. ca. Vir iracundus puocat rixas/ dicit sic: Janua viciozū omnium/ iracundia est: qua clausa: p̄tibus intrinsecus dabitur quies: aperta v̄o ad omne factus armabitur animus. Hec Hieronymus. Et autem sub breuibz perstringā huius peccati malitiam dico iracundiam esse matrem impietatis z crudelitatis. Vñ Valerius maximus. in. ix. lib. c. ij. de ira z odio dicit: q̄ Alexander obscuravit omnia inelyta gesta sua in furore iracundie sue. Cum enim Alexander ob rerum gestarum magnitudinem quasi in numero deozū haberetur: sola iracundia: non solum celū illi eripuit vt inter deos non sit cōnumeratus: sed oēm gloriam z honorem ei abstulit. Cum enim celebraret post mirabiles victorias suas conuiuium in babilonia/ amicos suos in conuiuium vocat: In quo orta fuit questio de rebus bene gestis a Philippo patre Alexandri. Cum ceterus vnus ex principibus suis nobilioribz fiducia regie amicitie laudabiliora egisset Philippum diceret: Tunc Alexander animo concitat us telo eundem trāsfixit. Sic igit magnificētia z clementia Alexandri conuersa est in iracundiā z crudelitatem: adeo q̄ tam in suos q̄ in hostes factus est crudelis z humani sanguinis insatiabilis: vt inquit Paulus/ Orosius/ z alij historici. Vñ si vis supra vbi agitur de nono remedio contra luxuriam. Hoc idē patet de Halmis care patre magni Hannibalis q̄ (vt scribit Valerius maximus vbi supra) tanta iraz odio spirabat in romanos vt diceret se alere q̄tuoꝝ filios q̄si q̄tuoꝝ a ctylos leoninos in perniciēz/ ac exterminū imperij romani. Ex quibus dū Hannibal traduceret exercitum in hispaniam prius sacrificauit: vt ibi moris erat Tunc Hannibal primogenitus eius etatis octo annozū accedens ad sacrificium iurauit q̄ p̄imum esset adulte etatis foret atrocissimus hostis rhomanozū. Qui dum excrasset pulueres cum pedibus ait. Tunc erit pax inter Carthaginenses z rhomanos: quando altera istarum ciuitatum erit in puluerem redacta. Quod quidem ira accidit: quia Carthago a fundamentis diruta fuit a rhomanis. Nam decem z septem diebus continuis arsit miserumq; spectaculum cunctis prebuit. Vñ de numero captiuozū tam mulierum q̄ virozū: z de eius miserabili destructione in fine quarti libri Pauli Orosij. Sic igitur patet quantum sit detestabilis iracundia. Sed questio animum pulsat: An quis teneatur remittere iracundiam siue iniuriam inimico petenti: Responde sub breuibz per talem distinctionem: Nam ex iniuria solet oriri tria. Primum est rancor in affectu. Secundum est rancoris signum in effectu. Tertium est actio contra iniuriantē. Dico ergo q̄ primum tenetur quis statim remittere etiamsi non rogetur. Secundum tenetur remittere veniam veraciter petenti: id est parato emendare fm facultatem suā. Tertium non tenetur remittere: sed semper potest si vult: recompensationem damni petere. Iterum queritur: An ille cui facta est iniuria teneatur amicitiaz querere: Respondeo q̄ duplex est debitum perfectionis. Quartum ad primum debitum nō tenetur quis reconciliationē querere siue amicitia: Sed quo ad secundū dicit Chrysostomus q̄ debet querere reconciliationē vt duplicē coronam consequatur. Quam quidē quia iniuriā passus est. Alia vero quia prior rogauit. his dicitur.

Iracundia ē m̄ crudelitas.

De peccō

Fille ire
lunt lex. etis scire debes q̄ sex assignantur filie ire fm̄ Greg. z Thomā in. ij. q. clviij. ar. vij. Unde Gregorius in. xxxj. lib. Moral. ca. xxxij. dicit sic. De ira rixe tumor: mentis: contumelie: clamor: indignatio: blasphemie p̄feruntur. hec Gregorius. Et nota q̄ blasphemia ponitur ab Isidoro filia superbie. Quod quidam verum est vt declarat sanctus Thomas quando blasphemia in quam aliquid prozumpit deliberata mente cōtra deum se erigit: tunc enim dicitur blasphemia filia superbie: quia vt dicitur Ecclesiastici. x. capitulo. Intitium superbie hominis apostatate a deo. id est recedere a veneratione eius: est prima superbie pars. Sed illa blasphemia in qua aliquis prozumpit ex cōmōtione animi est filia ire. Vñ psus. Iratus tumer: clamat: cōiicia: rixat. Blasphemat: prelium parat Indignatio surgit.

De peccato acidie.

Quid est
acidia.

Duobus
modis no
minat h
peccm.

Acidie nomen diriuatum est ab acis grece quod latine dicitur cura: inde dicitur acidiosus quasi sine cura: frigidus: surdus: tepidus: piger: stupefactus: z tristis de bono diuino. quo charitas letatur z gaudet. Ideo fm̄ Bernardum. Acidia est animi quidam languor: cum legere nō liber: orare non delectat. z meditationes sollicitudine non sentiuntur. Vel acidia vt idem ait est quidam animi torpor quo quis negligit aliqua bona inchoare aut fastidit perficere. Gregorius vero dicit q̄ acidia est de virtutum laudabili exercitio: vtiusq; hominis languida delectio. Sunt alij qui dicunt q̄ acidia est diffidentia de proprijs viribus z de mandato dei implendo ardua tristitia. Quapropter scire debes q̄ hoc vitium duobus modis nominatur. s. tristitia z acidia. Horum autem nominū ratio hec est quia in isto peccato cōsiderat auersio a spiritali bono quod estimatur graue: sicut est ieiunare: orare z huiusmodi. Et ratione huius dicitur tristitia. Consideratur etiam conuersio ad creaturam. s. ad quietem que estimatur leuis: ideo ratione huius dicitur acidia. Sic igitur patet q̄ hoc vitium prout vocatur tristitia opponit leticie spūali: que est in ipso exercitio spiritali: sed prout vocatur acidia contrariatur fortitudini que consistit in aggrediendis arduis z sustinendis aduersis. Etiam a Joanne damasceno z sancto Thoma in. ij. q. xxxv. articulo. j. Acidia dicitur quedam tristitia aggrauans que. s. ita deprimit animum hominis vt nihil ei agere libeat. ideo dicitur acidia quasi acida. Si cur enim ea que sunt acida dicuntur infrigidata vel acetosa: quia acidus acidum penultima correpta idem est quod acetosus: amarus: stupefactus: z frigidus. Frigus vero inducit difficultatem z tarditatem i motu. Videmus enim q̄ aqua quando propter frigus est congelata immobilis manet. Etiam senes quia frigidi sunt: ideo graues z tardi sunt ad ambulandum: sicut econtra adulescentes in quibus viget calor naturalis sunt festini ad ambulandum z discurrendum. Acidia ergo est quedam frigiditas spiritalis seu defectus amoris spiritalis z fauoris diuini: ex quo anima aut non mouetur aut cum difficultate mouetur ad bene operandum. Sicut econtra amor dei fm̄ Gregorium operatur magna si est. s. mouet ad operandum. Si vero operari renuit amor non est. Sic igitur patet q̄ acidia importat quoddam tedium operandi. Unde de acidiosis potest exponi illud Dauid in psal. cvj. Omne escam. s. operis spiritalis abominata est anima eoz z appropinquauerūt vsq; ad portas mortis. s. eterne. Nota hic fm̄ Thomam in. ij. q. quest. xxxv. articulo. ij. q̄ cur acidia sit tristitia de spiritali bono: Si accipatur spiritali bono communiter nā habebit acidia rationem specialis vici: quia omne viciū refugit spiritali bono.